

De solorace van Geert Wilders, record houdend Kamerlid: 'Iedereen wil elkaar hier te vriend houden'

PROFIEL uit het ND, door [Sjirk Kuijper](#), woensdag 29 november 2023

Omdat politici in Nederland altijd coalities moeten sluiten, zeggen ze niet wat ze echt vinden en wat de mensen in het land denken. Met die analyse begon bijna twintig jaar geleden de solorace van Geert Wilders. Een kleine geschiedenis van de grootste eenpersoons partij.

Geert Wilders wordt in 1963 geboren in Venlo, in een rooms-katholiek gezin. Beeld anp / Remko de Waal

Het schisma

'Politiek Den Haag heeft het contact met de kiezer verloren. De mensen in het land herkennen zich niet in de prioriteiten die onder de Haagse kaasstolp

worden gesteld. Dat komt onder meer doordat iedereen in 'Nederland coalitieland' elkaar te vriend wil houden. Dus durft niemand echte oplossingen te verdedigen, uit angst in te boeten aan aantrekkelijkheid als (toekomstige) coalitiepartner.'

Het is 9 oktober 2004 en op de opiniepagina van *de Volkskrant* analyseert het sinds kort onafhankelijke Kamerlid Geert Wilders de toestand van de Nederlandse politiek. Een maand geleden is hij uit de VVD-fractie gezet, nadat hij vergeefs een harde lijn eiste ten aanzien van Turkije. Hij wil dat land beslist buiten de Europese Unie houden, omdat het 'geen Europees, maar een Aziatisch en islamitisch' land is. 'En omdat de Nederlandse-en Europese samenleving nou eenmaal gestoeld zijn op christelijk-joodse en humanistische waarden en niet op die van de islam.'

Turkije en de islam zijn niet de enige thema's waarop Wilders is losgezongen de VVD. In de zomer van 2004 schrijft hij samen met zijn fractiegenoot en landbouwwoordvoerder Gert Jan Oplaat het pamflet *RECHT(S) op je doel af*. De twee willen dat de VVD-fractie een rechts-conservatieve koers inslaat. De maximumsnelheid moet omhoog, er moet strenger gestraft worden, radicale imams moeten het land uitgezet worden, de uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking gehalveerd worden. En: de VVD moet nooit meer met PvdA en D66 een paarse coalitie aangaan.

Oplaat en Wilders blijken geen duurzaam duo te vormen. Direct na het zomerreces breekt in de fractie bonje uit over hun pamflet; Wilders houdt voet bij stuk en verlaat de VVD. Die regeert op dat moment samen met CDA en D66 (Balkenende II). Jozias van Aartsen is fractieleider, Gerrit Zalm vicepremier.

Wilders gaat als afgesplitste fractie verder in de Kamer, vooralsnog onder de naam Groep Wilders. Oplaat blijft lid van de VVD-Kamerfractie, totdat die partij bij de verkiezingen van 2006 met de nieuwe lijsttrekker Mark Rutte een nederlaag lijdt (slechts 22 zetels; Oplaat staat op nummer 24); sinds juni 2023 is Oplaat Eerste Kamerlid voor de BBB.

In 1997 wordt Wilders gekozen in de gemeenteraad van Utrecht, waar hij met zijn vrouw een flat bewoont in de multiculturele wijk Kanaleneiland.

In *de Volkskrant* markeert Wilders in oktober 2004 zijn drie speerpunten: integratie (samenhangend met immigratie en islam), veiligheid en zorg. 'De partijen rechts van het politieke spectrum laten het afweten bij een stevige beperking van de immigratie en het bevorderen van de integratie. Ook hun aanpak van de problemen met veiligheid en criminaliteit is ver onder de maat.

Daarnaast hebben zij onvoldoende oog voor de nijpende problemen in de zorg, waar ouderen in verpleeg- en verzorgingstehuizen niet zelden in luiers worden gehesen omdat er onvoldoende personeel is om hen op tijd naar het toilet te begeleiden', schrijft hij.

Wat voorafging

Geert Wilders wordt in 1963 geboren in Venlo, in een rooms-katholiek gezin: zijn vader een echte Limburger, zijn moeder geboren in een Indisch-Nederlandse familie in Soekaboemi.

Als zeventienjarige vertrekt Geert naar Israël waar hij twee jaar in een mosjav (coöperatieve landbouwnederzetting) werkt; daarna reist hij door Egypte en nog een aantal Arabische landen. Terug in Nederland volgt hij een opleiding in de sociale verzekeringsbranche. Zijn eerste huwelijk strandt al snel, en in 1992 hertrouwt hij met de Hongaarse diplomate Krisztina Marfai.

In 1990 wordt Wilders beleidsmedewerker van de VVD-fractie in de Tweede Kamer onder leiding van Frits Bolkestein: de eerste liberale leider die harde kritiek uit op de 'achterlijke' islam. Als speechschrijver en beleidsmedewerker is Geert Wilders in die jaren mede-ondertekenaar van opinieartikelen over sociale zekerheid, maar ook over bijvoorbeeld bedreiging van de Hongaarse minderheid in Oost-Europa, of over het verzet van de Syrische president Assad tegen vrede met Israël.

In 1997 wordt Wilders gekozen in de gemeenteraad van Utrecht, waar hij met zijn vrouw een flat bewoont in de multiculturele wijk Kanaleneiland. Een jaar later wordt hij als 45e kandidaat genomineerd voor de Tweede Kamer; hij krijgt 274 voorkeurstemmen. De VVD wint (van 31 naar 38 zetels), maar Geert Wilders komt pas aan de beurt nadat Wim Kok zijn tweede paarse coalitieakkoord rond heeft, en een aantal VVD-Kamerleden doorschuift naar het nieuwe kabinet. Op datzelfde moment wordt Frits Bolkestein als fractieleider afgelost door de veel minder conservatieve, meer D66-georiënteerde Hans Dijkstal.

Hij kan nog net een tijdje als mentor optreden voor het nieuwe Kamerlid Mark Rutte – totdat in de zomer van 2004 de wegen van de VVD en Geert Wilders scheiden.

Vanaf het begin is Wilders een rechtsbuiten binnen de VVD-fractie als het gaat over sociale zekerheid; anti-islamisme is nog geen speerpunt. In september 2001, enkele weken na 9/11 (de aanslagen in New York), benadrukt hij in een uitzending van *Barend en Van Dorp* dat hij niets tegen het geloof van de moslims heeft: 'In tegenstelling tot Pim Fortuyn die oproept tot een kruistocht, of wat is het, een Koude Oorlog tegen de islam – wat een verwerpelijke opmerking is, omdat hij daarmee alle moslims op één hoop gooit – heb ik van begin af aan gezegd: de islam, daar is niets mis mee, het is een te respecteren godsdienst. Ook de meeste moslims ter wereld, maar ook in Nederland, zijn goede burgers waar niets mis mee is. Het gaat om dat kleine stukje moslimextremisme. (...) Ik heb niets tegen de islam.'

Bij de verkiezingen van mei 2002 (vlak na de moord op Fortuyn) belandt Wilders opnieuw op de reservebank: hij staat op nummer 30, terwijl de VVD van 38 naar 24 zetels keldert. Pas als het eerste kabinet van Jan Peter Balkenende (CDA/LPF/VVD) aantreedt, komt er weer een zetel in de Kamer vrij voor Wilders. Dat kabinet houdt slechts 87 dagen stand; bij de volgende verkiezingen, januari 2003, staat Wilders op een stevige 14e positie op de VVD-lijst. Hij kan nog net een tijdje als mentor optreden voor het nieuwe Kamerlid Mark Rutte – totdat in de zomer van 2004 de wegen van de VVD en Geert Wilders scheiden.

Na de afscheiding van 2004

Op 2 november 2004, twee maanden na de afsplitsing van Groep Wilders, wordt Theo van Gogh op straat in Amsterdam vermoord door Mohammed B. – naar later blijkt: een lid van de Hofstadgroep. Twee dagen later kondigt Geert Wilders de oprichting van een nieuwe conservatieve partij aan.

Een week eerder heeft hij in *Het Parool* al een begin van zijn programma ontvouwd, samen met Bart Jan Spruyt, directeur van de conservatieve Edmund Burke Stichting.

In een nota over het conservatisme heeft Spruyt de 'ideologische basis voor een nieuwe rechtse partij' gelegd, vertelt hij in het *Nederlands Dagblad*; 'En toen deed zich het nieuwe feit voor dat Geert Wilders buiten de VVD terecht kwam. Hij heeft zich in interviews nadrukkelijk conservatief genoemd en zelfs ervoor gepleit dat hij aan de hand van ons conservatief manifest het debat over de toekomst van de VVD wilde voeren. Nu hij een nieuwe partij wil oprichten, verwacht ik dat deze beweging het conservatisme zal omarmen. Onze gedachtevorming zal zich vooral via deze club kanaliseren en dat juich ik erg toe.'

Een gezamenlijk optreden van Wilders en Spruyt in het tv-programma *Nova* van 5 november leidt tot een conflict binnen de Burke-stichting; enkele leden van de raad van aanbeveling (Dries van Agt, Hans Hillen (CDA), Eimert van Middelkoop (ChristenUnie) en SGP-voorlichter Menno de Bruyne) distantiëren zich van de Edmund Burke Stichting.

Geert Wilders, in 2014 gefotografeerd voor het Nederlands Dagblad - beeld Novum

Al snel heeft Wilders een veel groter probleem dan de spanningen rond zijn ideologische adviseur Spruyt. Zes dagen na de moord op Van Gogh, wordt op de computer van diens moordenaar Mohammed B. een dreigbrief gevonden aan het adres van Wilders. 'Later hoorde ik dat er bovendien mensen in mijn wijk in Venlo waren gesignaleerd die daar eigenlijk niet hadden moeten zijn.

Er waren dus verschillende redenen om me op dat moment onmiddellijk uit huis te halen. Ik kreeg vijf minuten om mijn tandenborstel, een onderbroek en een schoon shirt te pakken', vertelde Wilders vele jaren later in *De Telegraaf*.

Op dat moment, in november 2004, begon het extreem beveiligde leven van het echtpaar Wilders. Eerst in een kazerne en later, na enkele overplaatsingen, in een speciaal voor hen ingerichte safehouse. Een 'normaal' leven ligt sindsdien niet meer in het verschiep voor de politicus: 'Misschien als ik naar Tonga verhuis en daar visser word. Maar ik wil nog heel lang in de politiek blijven.

Inmiddels staat ook eigenlijk iedereen op een dodenlijst. Dat maakt de situatie alleen maar serieuzer en pregnanter', zei Wilders daarover in *De Telegraaf*.

Twee jaar voordat dit leven in permanente beveiliging (en verplaatsing in gepantserde, geëscorteerde auto's) begon, kocht Geert Wilders – de man die in 2004 'verhoging van de maximumsnelheid' opnam in zijn tienpuntenplan – een zilvergrijze Audi TT. De snelle wagen heeft nog jarenlang in de parkeerkelder van de Tweede Kamer gestaan. 'Ik betaal er nog steeds wegenbelasting over, en laat hem ieder jaar netjes keuren,' vertelde Wilders jaren later. 'Ik heb er nooit meer in gereden, maar ik krijg het niet over mijn hart om hem weg te doen.'

De Partij voor de Vrijheid

Vier maanden nadat Geert Wilders zich had afgesplitst, begin 2005, stelde een opiniepeiling hem 28 zetels in het vooruitzicht als hij een eigen partij zou oprichten. Die partij kwam er een jaar later.

In februari 2006 richtte Wilders de Partij voor de Vrijheid op – maar het werd een partij waarvan hij zelf het enige lid werd en bleef. Samenwerking met conservatieve VVD'ers en met 'Fortuynisten' als Joost Eerdmans en Marco Pastors hield Wilders af. Dat was ook voor zijn ideoloog Spruyt uiteindelijk reden om zich (augustus 2006) van Wilders af te wenden.

Na 33 jaar aan het Binnenhof neemt hij de titel van 'nestor' over van Kees van der Staaij

Bij de verkiezingen die volgden in november van dat jaar, kwam de PVV met negen zetels in de Kamer: een entree die enigszins overschaduwde werd door het enorme succes van de SP (van 9 naar 25 zetels).

Nederland kreeg begin 2007 een 'centrumlinkse' coalitie: Balkenende IV, CDA/PvdA/ChristenUnie. De ondergang van dit 'vechtkabinet' – met daarin onder anderen PvdA'er Ronald Plasterk – maakte de weg vrij voor de eerste grote overwinning van Wilders. In 2010 haalde hij 24 zetels, waarna hij gedoogpartner werd van het eerste kabinet Rutte (VVD/CDA, 2010-2012) – een constructie die na anderhalf jaar in elkaar klapte.

Zeventien jaar na de oprichting van zijn eenpersoons partij worden zes leden van Wilders' eerste fractie voor de zesde keer beëdigd als lid van de Tweede Kamer: Fleur Agema, Raymond de Roon, Martin Bosma, Dion Graus, Barry Madlener en Teun van Dijck. Zelf wordt Wilders voor de negende keer beëdigd; na 33 jaar aan het Binnenhof neemt hij de titel van 'nestor' over van Kees van der Staaij. En voor het eerst sinds 2004 probeert hij zelf vrienden te maken in 'Nederland coalitieland'.

Naschrift 29 november: in een eerder versie van dit verhaal stond dat Theo van Gogh is vermoord in Den Haag, maar dat is Amsterdam.

<https://www.nd.nl/nieuws/politiek/1202370/de-solorace-van-geert-wilders-recordhoudend-kamerlid-iedereen#/reader>

[**LEES OOK: Waarom deze christenen op de PVV stemden: 'We hebben de buitenlander meer liefgehad dan onszelf'**](#)